

Law of Ukraine dated 01.07.2014 No. 1556-VII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (last accessed: 18.01.2026). [in Ukrainian]

4. Innovatsiini metody navchannia u zakladakh profesiinoi osvity: metod. rek [Innovative teaching methods in vocational education institutions: method. recom] (2024). / V. S. Kovalchuk. Kharkiv: NTU «KhPI». 64 s. [in Ukrainian]

5. Kuzmenko, O., Kobylanskyi, O., Dembitska, S. (2023). Innovatsiini zasoby formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh fakhivtsiv tekhnichnykh spetsialnostei [Innovative tools for forming professional culture of future specialists in technical specialties]. PedBez. Vinnytsia: Vinnytsia National Technical University. Issue 7. No. 1–2. P. 01–07. DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-001-007>. [in Ukrainian]

6. Lytvyn, A., Opolska, A. (2025). Innovatsiini metody ta pidkhody do formuvannia profesiinoi kultury kvalifikovanykh robotnykiv pid chas profesiinoi pidhotovky [Innovative methods and approaches to forming professional culture of skilled workers during vocational training]. Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky. Kropivnytskyi. (218). P. 304–309. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-218-304-309>. [in Ukrainian]

7. Nychkalo, N. H. (2022). Transformatsiia profesiinoi osvity v umovakh tsyfrovizatsii [Transformation of vocational education in the conditions of digitalization]. Pedagogika i psykholohiia profesiinoi osvity. Kyiv: M. P. Dragomanov National Pedagogical University. 2023. No. 1. P. 9–18. [in Ukrainian]

8. Profesiina osvita na transporti: innovatsiini tekhnologii navchannia: monohrafiia [Vocational education in transport: innovative teaching technologies: monograph] (2022). / za red. O. M. Semenova. Kyiv: Znannia. 240 s. [in Ukrainian]

9. Systemnyi analiz transportnykh protsesiv: pidruchnyk dlia stud. spets. 015 [Systems analysis of transport processes: textbook for students of specialty 015] (2021). za red. P. V. Ihnatenka. Lviv: Svit. 312 s. [in Ukrainian]

10. Trofimuk, K. V. (2025). Teoretychni aspekty stanovlennia ta formuvannia profesiinoi kultury u maibutnikh fakhivtsiv hotelno-restoranoi spravy [Theoretical aspects of formation and development of professional culture in future specialists in hotel and restaurant business]. Innovatsiina pedagogika. Odesa: Black Sea Research Institute of Economics and Innovations. Issue 83. Vol. 2. P. 161–164. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/83.2.31>. [in Ukrainian]

11. Kharchenko, I., Shyshenko, I. (2021). Profesiina kultura yak nevidiemna skladova zahalnoi kultury osobystosti [Professional culture as an integral component of the general

culture of the individual]. Osvitnii prostir: vyklyky ta perspektyvy. Kamianets-Podilskyi: Podilsk State University. Issue 12. P. 88–94. [in Ukrainian]

12. Iatsura, M. (2023). Potentsial innovatsiinykh tekhnolohii u formuvanni profesiinoi kultury u maibutnikh menedzheriv u protsesi profesiinoi pidhotovky u zakladakh vyshchoi osvity [Potential of innovative technologies in forming professional culture of future managers in the process of vocational training in higher education institutions]. Social Work and Education. Ternopil: V. Hnatyuk Ternopil National University, Public Organization (Center for Social Development and Innovations). Vol. 10. No. 3. P. 393–400. DOI: 10.25128/2520-6230.23.3.12. [in Ukrainian]

13. Kuzminska, O., Mazorchuk, M. (2022). Digital learning environment of a modern university. Information Technologies and Learning Tools. Kyiv: Institute for Digitalization of Education of the National Academy of Sciences of Ukraine. Vol. 88. No. 2. P. 110–125. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

САВЧЕНКО Лариса – доктор педагогічних наук, професор кафедри технологічної та професійної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: формування професійної культури майбутніх фахівців засобами інноваційних освітніх технологій.

САФ'ЯН Карина – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: формування професійної культури майбутніх фахівців засобами інноваційних освітніх технологій.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SAVCHENKO Larysa – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Technological and Professional Education Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Scientific interests: formation of the professional culture of future facists using innovative lighting technologies.

SAFIAN Karyna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Scientific interests: formation of the professional culture of future facists using innovative lighting technologies.

Стаття надійшла до редакції 02.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 15.03.2026 р.

УДК 378.011.3-051

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-104-110

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

САМОДУМСЬКА Олена –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та управління закладом освіти Класичного приватного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7884-8138>

e-mail: samodumska@gmail.com

КУЗЬМЕНКО Юлія –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та управління закладом освіти Класичного приватного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5267-3088>

e-mail: yulyachechura@gmail.com

САМОМЕНЕДЖМЕНТ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК МЕХАНІЗМ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

У статті висвітлено проблему самоменеджменту майбутнього викладача вищої школи в умовах магістерської підготовки. Актуальність дослідження зумовлена зростанням вимог до якості викладацької, наукової, методичної, комунікативної та організаційної діяльності, що потребує від магістранта здатності не лише до засвоєння фахових знань, а й до свідомого

планування власного професійного розвитку, самоорганізації, саморегуляції, рефлексії та раціонального використання особистісних ресурсів. Метою статті є теоретичне обґрунтування самоменеджменту як механізму професійного становлення майбутнього викладача вищої школи в процесі магістерської підготовки.

У дослідженні самоменеджмент розглянуто як інтегративну здатність особистості до свідомого керування власною освітньо-професійною діяльністю, поведінкою, ресурсами та розвитком. Обґрунтовано, що його дієвість забезпечується взаємодією процесів цілепокладання, самоорганізації, саморегуляції, рефлексії та корекції діяльності. Визначено основні функції самоменеджменту у структурі професійного становлення майбутнього викладача вищої школи: цільовизначальну, організаційну, регулятивну та рефлексивно-коригувальну.

Результатом теоретичного узагальнення стало виокремлення алгоритму реалізації самоменеджменту, який охоплює усвідомлення професійних цілей і ціннісних орієнтирів, планування діяльності та ресурсів, самоорганізацію виконання поставлених завдань, саморегуляцію діяльності й ресурсного стану, рефлексивний аналіз проміжних результатів, корекцію цілей, засобів і способів діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання запропонованого алгоритму у змісті вибіркових освітніх компонентів магістерської програми. Окреслено критерії, показники та рівні оволодіння самоменеджментом, що створює підґрунтя для подальшої діагностичної та експериментальної роботи. Доведено, що в контексті магістерської підготовки самоменеджмент постає не лише засобом упорядкування діяльності, а й механізмом переходу від професійного наміру до професійної дії та професійного становлення майбутнього викладача вищої школи.

Ключові слова: самоменеджмент, майбутній викладач вищої школи, магістерська підготовка, професійне становлення, саморегуляція, самоорганізація.

SAMODUMSKA Olena –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Professor of the Department of Pedagogy

and Educational Institution Management

Classical Private University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7884-8138>

e-mail: samodumska@gmail.com

KUZMENKO Yuliia –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate

Professor of the Department of Pedagogy

and Educational Institution Management

Classical Private University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5267-3088>

e-mail: yulyachechura@gmail.com

SELF-MANAGEMENT OF A FUTURE HIGHER EDUCATION TEACHER AS A MECHANISM OF PROFESSIONAL FORMATION

The article addresses the issue of self-management of a future higher education teacher in the context of master's training. The relevance of the study is determined by the growing requirements for the quality of teaching, research, methodological, communicative, and organizational activities, which require master's students not only to acquire professional knowledge but also to consciously plan their own professional growth, self-organization, self-regulation, reflection, and rational use of personal resources. The purpose of the article is to provide a theoretical substantiation of self-management as a mechanism of the professional formation of a future higher education teacher in the process of master's training.

In the study, self-management is considered as an integrative ability of an individual to consciously manage their own educational and professional activity, behavior, resources, and development. It is substantiated that its effectiveness is ensured through the interaction of the processes of goal-setting, self-organization, self-regulation, reflection, and activity correction. The main functions of self-management in the structure of the professional formation of a future higher education teacher are identified as goal-setting, organizational, regulatory, and reflective-corrective.

The result of the theoretical generalization is the identification of an algorithm for the implementation of self-management, which includes awareness of professional goals and value orientations, planning of activities and resources, self-organization in performing assigned tasks, self-regulation of activity and resource state, reflective analysis of intermediate results, and correction of goals, means, and ways of activity.

The practical significance of the obtained results lies in the possibility of using the proposed algorithm in the content of elective educational components of the master's program. The criteria, indicators, and levels of mastery of self-management are outlined, which creates a basis for further diagnostic and experimental work. It is proved that, in the context of master's training, self-management acts not only as a means of organizing activity, but also as a mechanism of transition from professional intention to professional action and, consequently, to the professional formation of a future higher education teacher.

Key words: self-management, future higher education teacher, master's training, professional formation, self-regulation, self-organization.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна система магістерської підготовки майбутніх викладачів вищої школи функціонує в умовах зростання вимог до якості викладацької, наукової, методичної, комунікативної та організаційної діяльності. Майбутній викладач має бути здатним не лише до засвоєння фахових знань і методики викладання, а й до свідомого планування власного професійного розвитку, самоорганізації, саморегуляції, рефлексії, раціонального використання

часу та особистісних ресурсів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема самоменеджменту як механізму професійного становлення майбутнього викладача вищої школи в процесі магістерської підготовки. Сучасні дослідження акцентують значення саморегульованого навчання, професійної ідентичності, керування власним станом в умовах стресу і внутрішніх механізмів професійного розвитку майбутніх педагогів, однак самоменеджмент саме як цілісний механізм професійного становлення

майбутнього викладача вищої школи ще не набув достатнього теоретичного осмислення.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. У сучасних зарубіжних дослідженнях проблема професійного становлення майбутнього викладача дедалі частіше розглядається крізь призму саморегульованого навчання, професійної ідентичності, саморегуляції в умовах стресу та інших механізмів самоспрямованого професійного зростання. Так, Д. Родрігес-Гомес, Х. Л. Муньюс-Морено, Г. Іон акцентують увагу на важливості стратегій саморегульованого навчання в системі початкової педагогічної освіти у закладах вищої освіти, підкреслюючи їхній зв'язок із професійним зростанням майбутніх педагогів [13]. А. Фернандес Ортуге, Е. Панадеро, К. Дігнат у систематичному огляді доводять, що саморегульоване навчання є ключовою компетентністю майбутніх педагогів як для власної навчальної діяльності, так і для подальшої професійної практики, а тому потребує цілеспрямованого формування вже на етапі професійної підготовки [8]. Й. Латва-ахо, П. Нйяккі, С. Пююкьонен, С. Лайтinen-Вянен, Л. Гірсто, М. Веерманс також підкреслюють значення здатності майбутніх педагогів не лише розуміти саморегульоване навчання, а й спостерігати та підтримувати його у власній освітній діяльності [10].

Значущими для теми дослідження є також праці, присвячені професійній ідентичності викладача. Дж. Лян, К. Майссел, Ф. Елл на основі аналізу наукової літератури наголошують, що професійна ідентичність викладачів, які працюють у закладах вищої освіти, є складним і все ще недостатньо дослідженим утворенням, формування якого потребує глибшого теоретичного осмислення [11]. Подібний підхід простежується й у дослідженні К. Халал Орфалі, М. Л. Арансібія Муньюс, І. Рікельме Пласа, Р. Унда Валенсуела, в якому професійна ідентичність викладача вищої школи розглядається як динамічний процес її осмислення й переосмислення в змінному освітньому середовищі [9].

Окремої уваги заслуговує й дослідження С. Ляо та А. Ху, у якому саморегуляція в умовах стресу у викладачів університетів пов'язується з психологічною стійкістю та когнітивною переоцінкою, що розширює розуміння самоменеджменту як багатовимірного феномена, який охоплює не лише планування й самоорганізацію, а й емоційно-ресурсну саморегуляцію професійної діяльності [12]. С. Зіто, Дж. Петрович, Б. Н. Бюке, І. Садовські, Д. Карслі, Н. Л. Гіт підкреслюють необхідність розвитку в майбутніх педагогів умінь керування стресом і підтримання добробуту вже на етапі професійної підготовки [14].

У вітчизняному науковому просторі окремі аспекти проблеми професійного становлення майбутнього викладача вищої школи висвітлюються в контексті самостійної роботи, самоорганізації, самоменеджменту, професійної готовності та професійного статусу. Зокрема, С. Вітвицька розглядає самостійну роботу здобувачів вищої освіти як вищу форму професійного становлення й особистісного розвитку [1]. А. Коркішко, О. Оленев розкривають сутність і структуру професійного статусу майбутнього викладача закладу вищої освіти, що дає змогу точніше окреслити соціально-професійний вимір його становлення [2]. Н. Приходькіна, М. Дяченко, І. Дя-

ченко обґрунтовують теоретичні засади самоменеджменту майбутніх магістрів-педагогів та андрагогів, підкреслюючи його роль як засобу професійно-творчого розвитку [4]. О. Фурс розглядає саморегуляцію освітньої діяльності як важливу передумову професійного розвитку здобувачів освіти, акцентуючи увагу на її структурі, механізмах та умовах формування [7]. В. Скринник наголошує на недостатній системності дослідження психолого-педагогічних аспектів формування професійної готовності саме майбутніх викладачів закладів вищої освіти, тоді як значна частина праць традиційно зосереджується на підготовці вчителів закладів загальної середньої освіти [6].

Проведений аналіз зарубіжних і вітчизняних наукових праць дає підстави стверджувати, що, попри наявність досліджень, присвячених окремим аспектам самоорганізації, саморегуляції та професійного зростання здобувачів освіти, самоменеджмент як цілісний механізм професійного становлення майбутнього викладача вищої школи в умовах магістерської підготовки ще не став предметом достатньо системного теоретичного аналізу. Саме ця обставина зумовлює актуальність порушеної проблеми та визначає доцільність її подальшого дослідження.

Мета представленої статті полягає в теоретичному обґрунтуванні самоменеджменту як механізму професійного становлення майбутнього викладача вищої школи в процесі магістерської підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних наукових праць засвідчує, що проблеми саморегуляції, самоорганізації, рефлексії та самоспрямованого професійного зростання здобувачів освіти досить активно розробляються як у зарубіжному, так і у вітчизняному науковому просторі. Водночас самоменеджмент переважно розглядається або як сукупність умінь самоорганізації, або як засіб особистісного й професійного розвитку. Натомість його розуміння як цілісного механізму професійного становлення майбутнього викладача вищої школи в умовах магістерської підготовки ще не отримало належного теоретичного опрацювання. У зв'язку з цим виникає потреба уточнити зміст поняття «механізм» у педагогічному контексті та окреслити місце самоменеджменту в структурі професійного становлення магістранта.

У контексті дослідження поняття «механізм» ми трактуємо як систему взаємопов'язаних процесів, що забезпечують послідовний перехід від професійних намірів магістранта до їх практичної реалізації в навчальній, науковій та майбутній викладацькій діяльності. За такого підходу самоменеджмент охоплює цілепокладання, самоорганізацію, саморегуляцію, рефлексію та корекцію діяльності, тобто ті процеси, які забезпечують внутрішню впорядкованість і результативність професійного становлення майбутнього викладача вищої школи.

З огляду на це самоменеджмент майбутнього викладача вищої школи ми розглядаємо не як окрему навичку чи сукупність прийомів самоорганізації, а як інтегративну здатність особистості до свідомого керування власною освітньо-професійною діяльністю, ресурсами, поведінкою та розвитком у процесі магістерської підготовки. Його зміст охоплює вміння визначати професійно значущі цілі, планувати шляхи їх досягнення, раціонально організувати час і зусилля, підтримувати внутрішню дисципліну,

здійснювати самоконтроль, рефлексивно оцінювати результати власної діяльності та вносити необхідні корективи. У такому розумінні самоменеджмент забезпечує не лише впорядкування поточної діяльності магістранта, а й послідовне вибудовування індивідуальної траєкторії його професійного становлення.

Таке розуміння самоменеджменту дає нам підстави визначити його основні функції у структурі професійного становлення майбутнього викладача вищої школи. Насамперед ідеться про *цілевизначальну* функцію, оскільки саме через постановку професійно значущих цілей магістрант набуває здатності усвідомлено спрямовувати власний розвиток. Не менш важливою є *організаційна* функція, що виявляється у впорядкуванні навчальної, наукової та квазіпрофесійної діяльності. *Регулятивна* функція самоменеджменту пов'язана із самоконтролем, підтриманням працездатності, подоланням труднощів і збереженням продуктивності. *Рефлексивно-коригувальна* функція забезпечує аналіз досягнутих результатів, виявлення помилок і внесення змін у способи діяльності, що загалом надає професійному становленню послідовного й керованого характеру.

Окремо слід відзначити, що в наших попередніх напрацюваннях самоменеджмент педагогів уже розглядався крізь призму методів і технік запобігання професійному вигоранню, що додатково підтверджує його регулятивний і ресурсозберігальний потенціал [5].

Результатом теоретичного узагальнення стало виокремлення алгоритму реалізації самоменеджменту як механізму професійного становлення майбутнього викладача вищої школи в умовах магістерської підготовки. Його зміст репрезентує послідовність взаємопов'язаних етапів, а саме: усвідомлення професійних цілей і ціннісних орієнтирів; планування діяльності та ресурсів; самоорганізацію виконання поставлених завдань; саморегуляцію діяльності й ресурсного стану; рефлексивний аналіз проміжних результатів; корекцію цілей, засобів і способів діяльності. Запропонований нами алгоритм забезпечує цілісність і послідовність професійного становлення майбутнього викладача вищої школи, надаючи самоменеджменту ознак дієвого педагогічного механізму.

Практичне значення запропонованого підходу полягає в тому, що алгоритм реалізації самоменеджменту як механізму професійного становлення майбутнього викладача вищої школи використано під час розроблення змісту вибіркового освітнього компоненту магістерської програми, зокрема навчальних дисциплін «Основи особистісного і професійного розвитку майбутнього викладача», «Підприємницька діяльність в закладах освіти», «Проектування та реалізація освітніх ініціатив». Зміст дисципліни «Основи особистісного і професійного розвитку

майбутнього викладача», яка реалізується нами в магістерській підготовці впродовж п'яти років, структуровано відповідно до послідовності взаємопов'язаних етапів самоменеджменту: усвідомлення професійних цілей і ціннісних орієнтирів; планування діяльності та ресурсів; самоорганізація виконання поставлених завдань; саморегуляція діяльності й ресурсного стану; рефлексивний аналіз проміжних результатів; корекція цілей, засобів і способів діяльності. Запропоноване структурування змісту узгоджується з теоретичними і методичними засадами професійної підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти [3] та дає змогу поєднати теоретичне осмислення професійного становлення майбутнього викладача з практичним формуванням умінь, необхідних для його успішної освітньо-професійної діяльності.

У межах дисципліни «Основи особистісного і професійного розвитку майбутнього викладача» перший етап спрямований на усвідомлення магістрантами професійних намірів, цінностей і орієнтирів майбутньої викладацької діяльності; другий – на оволодіння прийомами планування діяльності та ресурсів; третій – на формування вмінь самоорганізації в навчальній, науковій і квазіпрофесійній діяльності; четвертий – на розвиток здатності до саморегуляції діяльності й ресурсного стану; п'ятий – на набуття досвіду рефлексивного аналізу проміжних результатів; шостий – на формування вмінь коригувати цілі, засоби і способи діяльності відповідно до отриманих результатів. Окреслена логіка побудови дисципліни забезпечує практичну спрямованість магістерської підготовки та створює умови для цілеспрямованого формування самоменеджменту як дієвого механізму професійного становлення майбутнього викладача вищої школи.

З метою подальшої емпіричної перевірки запропонованого підходу було окреслено критерії та показники рівня оволодіння самоменеджментом майбутнього викладача вищої школи в процесі магістерської підготовки. До таких критеріїв ми відносимо: *мотиваційно-ціннісний*, що виявляється в усвідомленні професійних цілей, прийнятті цінностей майбутньої викладацької діяльності та позитивному ставленні до саморозвитку; *проектувально-організаційний*, пов'язаний із умінням планувати діяльність, визначати пріоритети, розподіляти час і ресурси; *регулятивно-діяльнісний*, який характеризує організацію власної діяльності, підтримання працездатності, виконання поставлених завдань і керування власним ресурсним станом; *рефлексивно-коригувальний*, що виявляється у здатності аналізувати проміжні результати, оцінювати ефективність власних дій і вносити необхідні корективи. За ступенем вияву зазначених критеріїв ми виокремлюємо високий, середній і низький рівні оволодіння самоменеджментом (таблиця 1).

Таблиця 1. Критерії, показники та рівні оволодіння самоменеджментом майбутнього викладача вищої школи

Критерій	Показники	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Мотиваційно-ціннісний	– усвідомлення професійних цілей; – прийняття цінностей викладацької діяльності; – позитивне ставлення до саморозвитку	чітко усвідомлює професійні цілі, виявляє стійку мотивацію до саморозвитку, пов'язує особисті цінності з професійною діяльністю	загалом усвідомлює професійні цілі, але потребує зовнішньої підтримки в їх конкретизації; мотивація нестійка	не має чітко окреслених професійних цілей; виявляє ситуативний інтерес до саморозвитку

Проектувально-організаційний	– уміння планувати діяльність; – визначити пріоритети; – розподіляти час і ресурси	самостійно планує діяльність, визначає пріоритети, розподіляє час і ресурси	планує діяльність частково, допускає труднощі у визначенні пріоритетів і розподілі ресурсів	не виявляє системності у плануванні, не вміє визначити пріоритети й організувати ресурси
Регулятивно-діяльнісний	– організація власної діяльності; – підтримання працездатності; – виконання поставлених завдань; – керування ресурсним станом	послідовно організовує власну діяльність, підтримує продуктивність, виконує завдання вчасно	здатний до самоорганізації, але потребує зовнішнього контролю; продуктивність нестійка	не здатний до системної самоорганізації, часто не доводить завдання до завершення
Рефлексивно-коригувальний	– аналіз проміжних результатів; – оцінювання ефективності власних дій; – внесення коректив	систематично здійснює рефлексію, адекватно оцінює результати, своєчасно коригує діяльність	епізодично аналізує результати, корекція діяльності має несистемний характер	не схильний до рефлексії, не аналізує результати й не вносить необхідних коректив

Запропоновані критерії, показники та рівні оволодіння самоменеджментом конкретизують його зміст у структурі професійного становлення майбутнього викладача вищої школи й створюють підґрунтя для подальшої діагностичної й експериментальної роботи. Їх використання уможливило виявлення актуального стану й динаміки оволодіння самоменеджментом магістрантами в процесі підготовки. Це дає підстави для розроблення діагностичного інструментарію, проведення констатувального зрізу та подальшої перевірки ефективності запропонованого підходу.

Узагальнюючи викладене, самоменеджмент майбутнього викладача вищої школи можна представити у вигляді послідовності взаємопов'язаних етапів, що відображають перехід від професійного наміру до професійного становлення (рис. 1).

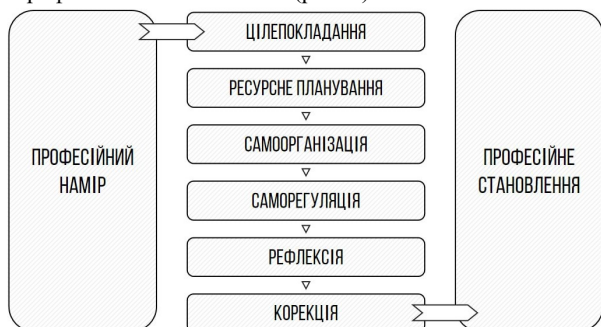

Рис. 1. Алгоритм реалізації самоменеджменту як механізму професійного становлення майбутнього викладача вищої школи

У контексті магістерської підготовки самоменеджмент постає не лише засобом упорядкування діяльності, а й механізмом переходу від професійного наміру до професійної дії, а відтак – до професійного становлення майбутнього викладача вищої школи.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. У результаті проведеного дослідження нами теоретично обґрунтовано самоменеджмент як механізм професійного становлення майбутнього викладача вищої школи в умовах магістерської підготовки. Встановлено, що дієвість цього механізму забезпечується взаємодією процесів цілепокладання, самоорганізації, саморегуляції, рефлексії та корекції діяльності, які надають професійному становленню магістранта послідовного й керованого характеру. Нами визначено функціональне навантаження самоменеджменту у структурі професійного становлення майбутнього

викладача вищої школи та обґрунтовано алгоритм його реалізації. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання запропонованого алгоритму у змісті вибіркових освітніх компонентів магістерської програми. Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні та апробації діагностичного інструментарію для визначення рівня оволодіння самоменеджментом майбутніх викладачів вищої школи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

- Вітвицька С. С. Самостійна робота здобувачів вищої освіти – найвища форма професійного становлення й особистісного розвитку. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2023. № 112. С. 113–126. DOI: 10.35433/pedagogy.1(112).2023.113-126.
- Коркішко А., Оленів О. Сутність і структура професійного статусу майбутнього викладача закладу вищої освіти (за матеріалами кваліфікаційної роботи). *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2023. № 1 (103). С. 23–32. DOI: 10.31865/2077-1827.1(103)2023.284521.
- Петренко Л. М., Кучерявий О. Г., Лаврінченко О. А. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства : монографія. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 246 с. URL: https://ipood.com.ua/data/NDR/2022_2024_TPD/2024_collMonograph_Petrenko.pdf
- Приходькіна Н. О., Дяченко М., Дяченко І. Формування медіаграмотності майбутніх магістрів-педагогів та андрагогів у контексті самоменеджменту як засобу професійно-творчого розвитку. *Витоки педагогічної майстерності*. 2024. Вип. 34. С. 190–196. DOI: 10.33989/2075-146X.2024.34.318112.
- Самодумська О. Л. Самоменеджмент педагогів: методи та техніки запобігання професійному вигоранню. *Формування професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти в контексті сучасних суспільних викликів* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 30 грудня – 9 лютого 2025 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 190–193.
- Скринник В. В. Психолого-педагогічні аспекти формування професійної готовності майбутніх викладачів до викладацької діяльності. *Освітньо-науковий простір* = Educational Scientific Space. 2025. Вип. 9 (2). Т. 2. С. 103–116. DOI: 10.31392/ONP.2786-6890.9(2)/2.2025.10.
- Фурс О. Й. Саморегуляція освітньої діяльності та професійний розвиток здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти : навч.-метод. посіб. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 130 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741011/>
- Fernández Ortube A., Panadero E., Dignath C. Self-Regulated Learning Interventions for Pre-Service Teachers: A Systematic Review. *Educational Psychology Review*. 2024. Vol. 36. No. 4. DOI: 10.1007/s10648-024-09919-5.

9. Halal Orfali C., Arancibia Muñoz M. L., Riquelme Plaza I., Unda Valenzuela R. How higher education teachers see their professional identity. *Frontiers in Education*. 2024. Vol. 9. Article 1429847. DOI: 10.3389/educ.2024.1429847.

10. Latva-aho J., Näykki P., Pyykkönen M., Laitinen-Väänänen M., Hirsto L., Veermans M. Pre-service teachers' ways of understanding, observing, and supporting self-regulated learning. *Teaching and Teacher Education*. 2024. Vol. 149. Article 104719. DOI: 10.1016/j.tate.2024.104719.

11. Liang J., Meissel K., Ell F. Understanding the professional identity of university-based teacher educators: A systematic review of the literature. *International Journal of Educational Research*. 2024. Vol. 127. Article 102406. DOI: 10.1016/j.ijer.2024.102406.

12. Liao S., Hu A. The association of mindfulness with stress self-management among university teachers: the mediating roles of resilience and cognitive reappraisal. *Frontiers in Psychology*. 2025. Vol. 16. DOI: 10.3389/fpsyg.2025.1679459.

13. Rodriguez-Gomez D., Muñoz-Moreno J. L., Ion G. Empowering Teachers: Self-Regulated Learning Strategies for Sustainable Professional Development in Initial Teacher Education at Higher Education Institutions. *Sustainability*. 2024. Vol. 16, No. 7. DOI: 10.3390/su16073021.

14. Zito S., Petrovic J., Böke B. N., Sadowski I., Carsley D., Heath N. L. Exploring the stress management and well-being needs of pre-service teachers. *Teaching and Teacher Education*. 2024. Vol. 152. DOI: 10.1016/j.tate.2024.104805.

REFERENCES

1. Vitvytska, S. S. (2023). Samostiina robota здобувачів вищої освіти – найвища форма професійного становлення у особистісного розвитку [Independent work of higher education students as the highest form of professional formation and personal development]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka. Pedagogichni nauky*. №112. S. 113–126. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.1\(112\).2023.113-126](https://doi.org/10.35433/pedagogy.1(112).2023.113-126). [in Ukrainian]

2. Korkishko, A., & Oleniev, O. (2023). Sutnist i struktura profesiinoho statusu maibutnoho vykladacha zakladu viyshchoi osvity (za materialamy kvalifikatsiinoi roboty) [The essence and structure of the professional status of a future higher education teacher (based on qualification work materials)]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu*. 1(103). S. 23–32. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(103\)2023.284521](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(103)2023.284521). [in Ukrainian]

3. Petrenko, L. M., Kucheravyi, O. H., & Lavrinenko, O. A. (2024). Teoretychni i metodychni zasady pidgotovky maibutnoho vykladacha zakladu viyshchoi pedahohichnoi osvity do profesiinoi diialnosti v umovakh tsyfrovizatsii suspilstva [Theoretical and methodological foundations of training a future teacher of a higher pedagogical education institution for professional activity in the conditions of digitalization of society]. *Vyd-vo TOV «Yurka Liubchenka»*. URL: https://ipood.com.ua/data/NDR/2022_2024_TPD/2024_collMonograph_Petrenko.pdf [in Ukrainian]

4. Prykhodkina, N. O., Diachenko, M., & Diachenko, I. (2024). Formuvannia mediahramotnosti maibutnikh mahistriv-pedahohiv ta andrahohiv u konteksti samomenedzhmentu yak zasobu profesiino-tvorchoho rozvytku [Formation of media literacy of future masters of pedagogy and andragogy in the context of self-management as a means of professional and creative development]. *Vytyky pedahohichnoi maisternosti*. №34. S. 190–196. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146X.2024.34.318112>. [in Ukrainian]

5. Samodumska, O. L. (2025). Samomenedzhment pedahohiv: metody ta tekhniki zapobihannia profesiinomu vyhoranniu [Teachers' self-management: Methods and techniques for preventing professional burnout]. In *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti vykladachiv zakladiv viyshchoi osvity v konteksti suchasnykh suspilnykh vyklykiv: Materialy vseukrainskoho naukovo-pedahohichnoho pidvyshchennia kvalifikatsii, 30 hrudnia – 9 liutoho 2025 roku* (pp. 190–193). Liha-Pres. [in Ukrainian]

6. Skrynnyk, V. V. (2025). Psykholoho-pedahohichni aspekty formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnikh

vykladachiv do vykladatskoi diialnosti [Psychological and pedagogical aspects of forming the professional readiness of future teachers for teaching activity]. *Osvitno-naukovyi prostir = Educational Scientific Space*. 9(2). S. 103–116. DOI: [https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.9\(2\)2.2025.10](https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.9(2)2.2025.10). [in Ukrainian]

7. Furs, O. Y. (2024). Samorehuliatytsiia osvitnoi diialnosti ta profesiinyi rozvytok здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти [Self-regulation of educational activity and professional development of students of vocational (professional-technical) education institutions]. *BINPO DZVO «UMO» NAPN Ukrainy*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741011/>. [in Ukrainian]

8. Fernández Ortube, A., Panadero, E., & Dignath, C. (2024). Self-regulated learning interventions for pre-service teachers: A systematic review. *Educational Psychology Review*. 36(4). Article 113. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10648-024-09919-5>. [in English]

9. Halal Orfali, C., Arancibia Muñoz, M. L., Riquelme Plaza, I., & Unda Valenzuela, R. (2024). How higher education teachers see their professional identity. *Frontiers in Education*. №9. Article 1429847. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1429847>. [in English]

10. Latva-aho, J., Näykki, P., Pyykkönen, S., Laitinen-Väänänen, S., Hirsto, L., & Veermans, M. (2024). Pre-service teachers' ways of understanding, observing, and supporting self-regulated learning. *Teaching and Teacher Education*. 149. Article 104719. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2024.104719>. [in English]

11. Liang, J., Meissel, K., & Ell, F. (2024). Understanding the professional identity of university-based teacher educators: A systematic review of the literature. *International Journal of Educational Research*. №127. Article 102406. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2024.102406>. [in English]

12. Liao, S., & Hu, A. (2025). The association of mindfulness with stress self-management among university teachers: The mediating roles of resilience and cognitive reappraisal. *Frontiers in Psychology*. 16. Article 1679459. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1679459>. [in English]

13. Rodriguez-Gomez, D., Muñoz-Moreno, J. L., & Ion, G. (2024). Empowering teachers: Self-regulated learning strategies for sustainable professional development in initial teacher education at higher education institutions. *Sustainability*. 16(7). Article 3021. DOI: <https://doi.org/10.3390/su16073021>. [in English]

14. Zito, S., Petrovic, J., Böke, B. N., Sadowski, I., Carsley, D., & Heath, N. L. (2024). Exploring the stress management and well-being needs of pre-service teachers. *Teaching and Teacher Education*. №152. Article 104805. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2024.104805>. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

САМОДУМСЬКА Олена – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та управління закладом освіти Класичного приватного університету.

Наукові інтереси: педагогіка вищої школи, професійна підготовка майбутніх викладачів, самоменеджмент, професійне становлення педагога, особистісний і професійний розвиток викладача.

КУЗЬМЕНКО Юлія – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та управління закладом освіти Класичного приватного університету.

Наукові інтереси: педагогіка вищої школи, професійна підготовка майбутніх викладачів, підприємницька діяльність у закладах освіти, проектування й реалізація освітніх ініціатив.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SAMODUMSKA Olena – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Educational Institution Management Classical Private University.

Scientific interests: higher education pedagogy, professional training of future teachers, self-management, teacher

professional formation, personal and professional development of the teacher.

KUZMENKO Yuliia – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Educational Institution Management Classical Private University.

Scientific interests: higher education pedagogy, professional training of future teachers, entrepreneurial activity in educational institutions, design and implementation of educational initiatives.

Стаття надійшла до редакції 05.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 15.03.2026 р.

УДК 378.011.3-051:7.05:004

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-110-115

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ШВАРДАК Маріанна –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової
освіти та освітнього менеджменту

Мукачівського державного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9560-9008>

e-mail: anna-mari_p@ukr.net

КОЗАРЬ Оксана –

доктор технічних наук, професор,
професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти

Мукачівського державного університету

ORCID: <http://orcid.org/000-0001-6649-1699>

e-mail: okozar68@gmail.com

МАТВІЙЧУК Світлана –

кандидат технічних наук, старший викладач кафедри
інженерії, технологій та професійної освіти

Мукачівського державного університету

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2621-3951>

e-mail: matviichukssmsu@gmail.com

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті обґрунтовано компетентнісний підхід як методологічну основу підготовки майбутнього фахівця технологій та дизайну до педагогічної діяльності в умовах модернізації професійної освіти та глобалізаційних викликів. Проаналізовано міжнародний досвід підготовки кадрів у сфері технологій і дизайну, зокрема практики США, країн Європи та Азії, що ґрунтуються на інтеграції теоретичного навчання з реальними виробничими проєктами, розвитку дизайн-мислення, цифрових і креативних компетентностей, а також формуванні професійної мобільності. Визначено, що сучасна система підготовки має бути зорієнтована не на накопичення знань, умінь і навичок як самоціль, а на формування інтегрованих професійних компетентностей, здатності до моделювання професійної діяльності, розв'язання технологічних і педагогічних завдань, рефлексії та саморозвитку.

Розкрито вплив інновацій індустрії легкої промисловості, цифровізації, технологічного переоснащення виробництва та оновлення освітніх стандартів на зміст професійної підготовки. Окреслено проблеми невідповідності теоретичної та практичної складових навчання, фрагментарності знань, недостатньої міждисциплінарної інтеграції та цифрової компетентності студентів. Доведено необхідність модернізації освітніх програм на основі освітньо-кваліфікаційних характеристик, трудових функцій і типових професійних завдань.

Обґрунтовано структуру професійної компетентності майбутнього фахівця технологій і дизайну як інтегративної якості особистості, що поєднує технологічну, проєктувальну, методичну, комунікативну та управлінську складові. Визначено основні завдання формування професійної компетентності: розвиток ключових і фахових компетенцій, технологічної культури, самоорганізації, соціальної активності та професійної мобільності. Зроблено висновок, що компетентнісний підхід забезпечує якісну підготовку конкурентоспроможного педагога нового покоління, здатного до інноваційної діяльності в умовах динамічних змін технологічної освіти.

Ключові слова: компетентнісний підхід, професійна компетентність, фахівець технологій і дизайну, педагогічна діяльність, професійна підготовка, технологічна освіта, цифрові технології.

SHVARDAK Marianna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Pedagogy of Preschool,
Primary Education and Educational Management

Mukachevo State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9560-9008>

e-mail: anna-mari_p@ukr.net

KOZAR Oksana –

Doctor of Technical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Engineering,
Technologies and Vocational Education

Mukachevo State University